

הלכות תפלה סימן קיא

ז *ואמר אותה אחר (כט) שהחזיק (יא) בדרך. (ל) *ואין לאמרה לאלא-אמ-כן יש לו לילך (יג) (לא) פרסה, (לב) אכל פחות מפרסה לא יתום ב' ברוך'. (ולכתחלה יאמר אותה בפרסה ראשונה) (יש"ו והר"ם). **ואם שכח מלאמרה, יאמר אותה כל זמן שהוא בדרך, ובלבד שלא הגיע (לג) תוף פרסה הסמוכה לעיר שרוצה ללון בה, ומשם ואילך יאמר אותה בלא ברכה: ח (לד) הנכנס (יא) לבית המדרש (לה) יתפלל יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שלא אפשל בדבר הלכה, וכו'. (לו) וביציאתו (לז) יאמר מודה אני לפניך ה' אלהי ששמת חלקי מיושבי בית המדרש:**

קיא דין סמיכת גאלה לתפלה, ובו ג' סעיפים:

א (א) צריך לסמך גאלה לתפלה, ולא יפסיק (ב) ביניהם (ג) אפלו באמן אחר גאל ישראל' (ד) ולא

כ פרכות ל' ל טור
מ פרכות כ"ח

א פרכות ט' ב בית
יוסף על"פ הנהיר

באר היטב

(יא) בדרך. ולא יאמר בתוף עבודה של עיר דהינו בתוף ע' אפה ושירים מן העיר, דעבורא דקמתא דקמתא דמי: (יג) פרסה. הוא ח' אלפים אפה, דמיל הוא אלפים אפה, ופרסה הוא ד' מילין. ואם הולך במקום סנה יש להתפלל ת"ה אפלו בפחות מפרסה, וי"ו וכו' ע"ת: (יא) לכה"מ. נ"ל דה"ה במי שיושב ללמד אפלו ביחידות ובכפז במי שהגיע להוראה. וי"ל נסחא א' קצרה כוללת הרבה וזו היא: ירי"מ יאוי"א

באור הלכה

שיאמרה קדם שהאיר היום, כן נראה לעניות דעמי לכאורה: * ואין לאמרה וכו'. עין במשנה ברוכה העשם, והוא מהרא"ש. ולכאורה לפי זה, אפלו אם יש לו לפע פרסה בחיה, אף שהוא נוסע מפרסה דרך ארץ עיר, או שיוצא שאינה עיר קרובה בעד דרך ונסייעו בתוף פרסה⁽³²⁾, גס-כן לא יאמר תפלת הדרך בחתימה, דהא ליכא מקום ספגמא; ואפשר דלא פטרו רק אם כל דרך נסייעתו היה פחות מפרסה. ומה שאמר אחר-כך: ובלבד שלא הגיע וכו', שאני התם דמה שהלך כבר ליכא לאצטרופי לחיבו על-ידי זה, ומה שישע למחר נסייעה אחריתא היא, מה שאין כן בעניינו, וצריך עיון:

אף-על-פי-כן מותר לומר תפלת הדרך⁽³²⁾, דכמה ראשונים סוברים דתפלת הדרך אין צריכה שתהיה סמוכה לתפלה, עין בטור ובית-יוסף. (לג) נהגין לטל רשות מהגדולים ומתברכים כשהולכים בדרך⁽³²⁾; ויש סמך ממה שאמרו חז"ל: נמליכן בסנהדרין, ופרש רש"י, נטלו רשות כדי שיתפללו עליהם. וינגס ככ"טוב ויצא ככ"טוב, והנינו (לג) בשחרית בגין-החמה ובערבית תחלת השקיעה, דשמא יפל באחת הפתחים⁽³²⁾, ועל-כן (לג) כשהוא סמוך לעירו שהוא יודע

להזהר שם מהפתחים, יכול לילך שם בליזה אם אינו הולך יחיד, שאין לחש למוזיקים: **ז (כט) שהחזיק בדרך.** רוצה לומר, (לז) שלא יאמרה כשעדין הוא בתוף העיר שדר בה⁽³⁰⁾ אף שמכין עצמו לצאת לדרך. (לה) ועבורה של עיר, דהינו שבעים אפה ומעט יותר סמוך לעירו⁽³¹⁾ לאחר שכבר פלו כל הפתחים⁽³²⁾, ונ"ט"ו מתיר אפלו בתוף העיר, משעה שגמר בלבו והכין עצמו לצאת; אכל האליה רבה והפריי-מגדים ושאר אחרונים חולקין על זה והספימו דלכתחלה יש לזהר שלא לעשות כן, אף בדיעבד יש לסמך על דבריו. וכל זה בתחלת יציאתו מביטו, (לו) אכל כשהוא לן בדרך, ויכל לומר תפלת הדרך בבקר כשמכין עצמו לצאת אפלו כשהוא עדין בעיר, דכבר החזיק בדרך. ועין לקמן בסימן רל לענין מה שמתפלל בשיוצא מן הכרך, ובמשנה ברורה⁽³³⁾: **(ל) ואין לאמרה וכו'.** שפחות מפרסה בקרוב לעיר אינו מקום ספגה מן הסתם⁽³⁴⁾, אם לא שמחזק לן באותו מקום שהוא מקום ספגה, אז יש לברך תפלת הדרך בכל גווי⁽³⁵⁾. ואין חלוק בין הולך בספינה להולך בבישה [א"ר]. ולפי זה, גם הנוסע על מסלת הברזל יש לו לברך תפלת הדרך⁽³⁶⁾ אפלו אם נוסע רק פרסה, ולפי זה יש לזהר לכתחלה תכף כשמתחיל לנסע לברך ברכת תפלת הדרך, וכמו שכתב הרמ"א בסמוך דלכתחלה יזהר תוף פרסה ראשונה, ובדיעבד יברך עד לבסוף, כל זמן שיש לו עדין פרסה אחת לטע על המסלה: **(לא) פרסה.** היא שמונת אלפים אפה, דמיל הוא אלפים אפה, ופרסה הוא ארבעה מילין: **(לב) אכל פחות וכו'.** ומפני זה (לו) כשאמר בא מן הדרך בתוף פרסה, מנהג העולם שלא לתן לו שלום, דאין זה מקרי בא מן הדרך, דהא אין אומר תפלת הדרך: **(לג) תוף פרסה⁽³⁷⁾.** ואפלו אם בדעתו לטע עוד אחר-כך כמה פרסאות מעיר זו, הוא נסייעה בפני עצמה, ונשמת הוא על-כל-פנים פחות מפרסה וליכא ספגה: **ח (לד) הנכנס לבית המדרש.** (לה) יתפלל יהי רצון מלפניך. ואין בה חתימה. אחר-כך: "כי ה' יתן חכמה, מפיו דעת ותבונה", "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך": **(לה) יתפלל יהי רצון מלפניך.** ואין בה חתימה. כתב ט"ו, דהוא הדין מי שיושב ללמד ביחידות⁽³⁸⁾, ובכרס אם הגיע להוראה, צריך להתפלל שלא יטעה בלמוד ובהוראה לומר על טמא טהור ועל אסור מותר, וטוב לומר נסח אחר קצר כולל הרבה, וזהו: "יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שתאיר עיני במאור תורתך ותצילני מכל מכשול וטעות, הן בדיני אסור וטהור הן בהוראה הן בלמוד. גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. ומה ששיגיתי כבר העמידני על האמת, ואל תצל מפי דבר אמת עד מאד. פי ה' יתן חכמה, מפיו דעת ותבונה". וכשהוא לומד בחבורה צריך לבקש גס-כן שלא ישמח בתקלתם⁽⁴⁰⁾ ולא ישמחו בתקלתו, וכדאיתא בגמרא: **(לו) וביציאתו וכו'.** כתב הרמב"ם בפרוש המשנה: ואלה שפתי תפלות, חובה⁽⁴¹⁾; ויש לו להתפלל יושב או עומד, כמו שיזכרנו לו, ולא יחזור פניו למזרח ולא למערב ולא יעשה השתחויה וכו', עין שם, והביאו האליה רבה ושאר אחרונים: **(לז) יאמר מודה וכו'.** והוא הדין העוסק בתורה ביחידות כל היום, צריך לומר כן בכל ערב אחר גמר למודו⁽⁴²⁾ [מ"א]: **א (א) צריך לסמך.** אכל (ב) במוסף ומנחה מותר לומר פסוקים קדמם⁽⁴³⁾ "ה' שפתי תפתח⁽⁴⁴⁾" אכל לא אחר-כך, דפסוק זה מכלל תפלה הוא⁽⁴⁵⁾, דהא מהאי טעמא נזכר לומר אותו בין גאלה לתפלה, מפני דכיון דקבעוהו בנגן בתפלה יש לו דין תפלה, אס-כן אין להפסיק בינו לתפלת שמונה-עשרה⁽⁴⁶⁾; **(ב) ביניהם.** ואפלו (ג) בשהיה בעלמא⁽⁴⁷⁾ יותר מכדי דבור יש לזהר לכתחלה⁽⁴⁸⁾ [נכדי דבור] הוא כדי שאלת תלמיד לרבי⁽⁴⁹⁾; **(ג) אפלו באמן וכו'.** והוא הדין דקדיש וקדשה אין לענות⁽⁵⁰⁾, ובדלעיל בסימן סו סעיף ט'⁽⁵¹⁾; ונקט אמן משום דשם סלק ענינא של הברכות קריאת שמע, והנה אמינא דיכול לענות אמן אפלו אחר עצמו, ובדלקמן בסימן רטו סעיף א, קא משמע לן דאסור משום הפסק, ואפלו אחר הש"ץ לא יענה: **(ד) ולא בשום פסוק.** ואפלו (ה) בערבית קדם תפלת שמונה-עשרה⁽⁵⁰⁾ גס-כן יש

שער הציון

(לג) אצטרופנים ובבאר היטב: (לג) פריי-מגדים: (לג) מגן-אברהם: (לג) אחרונים: (לג) מגן-אברהם: (לג) אלהי רבה ופריי-מגדים: (לג) מחצית השקל: (לג) הובא במגן-אברהם: (לג) מגן-אברהם: (לג) פריי-מגדים בסימן סו סעיף-קטן יג: (ג) אחרונים:

הלכות תפלה סימן קי קיא

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק נח]

אף-על-פי-כן מתר לומר תפלת הדרך⁽²⁷⁾ וכו', ונהגין לטל רשות מהגדולים ומתברכים קשהולכים בדרך⁽²⁸⁾ וכו', דשקמא יפל באחת הפקתים⁽²⁹⁾.

(27) וכן נהגו החזו"א והגרי"י קניבסקי (ארחות רבנו ח"א עמ' סא) שאמרו תפילת הדרך אפילו כשאינה סמוכה לחבירתה.

(28) וכשיוצא מביטו, כתב הרמ"א (יו"ד סי' רפה ס"ב) שיניח ידיו על המזוזה ויאמר "ה' ישמור צאתי וכו'", והכף החיים (ס"ק כז) כתב שההולך לדרך ישתדל שיעשוהו שליח מצוה, או שיקח בעצמו מטבע על מנת ליתנו לצדקה במקום שמוגיע אליו.

(29) וכדיוס יש תאורה ברכים, כתב השערים מצוינים בהלכה (סי' סח ס"ק ד) שאין נוהרים בזה. וראה מה שכתבנו לעיל (סי' צ ס"ק נא) מדברי הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל בסוף הספר תשובה פח).

[משנ"ב ס"ק נט]

שלא יאמנה קשעדין הוא בתוף העיר שְׁדָרָה⁽³⁰⁾ וכו', דהינו שבעים אמה ומעט יותר סמוך לעיר⁽³¹⁾ לאחור שְׁקָבָרָה פְּלוּ קָלָה⁽³²⁾.

(30) ובטעם הדבר ביאר בשו"ת באר שבע (סי' מה), שכשהוא עדיין בתוך העיר יש לחוש שמוא לא יצא לדרך ותהיה ברכה בטלה, ועוד שצריך שתהיה הברכה 'עובר לעשייתו'.

(31) ולכן את שיעור הפרסה, שהוא שיעור הדרך שעליה יכול לומר תפילת הדרך, כתב הקצות השלחן (סי' סז בדה"ש ס"ק ד) שמודדים רק לאחר השבעים אמה, שאם לא כן הרי לאחר שבעים אמה כבר יהיה בתוך הפרסה של המקום שאליו מגיע, ושוב לא יוכל לומר תפילת הדרך.

(32) וכשיש בית נוסף בסוף השבעים אמה מהעיר וכן הלאה, לא דן בזה המשנ"ב, אבל המחצה"ש (ס"ק ד) כתב שמודדים מהבית האחרון, וכמו לענין ערובין, ואפילו שזה כבר מחוץ לעיר.

[משנ"ב ס"ק ס]

ועין לקמן בסימן רל לענין מה שמתפלל קשיוצא מן הדרך, ובקמשהן ברוך שם⁽³³⁾.

(33) שכתב השו"ע שם (ס"א, והמשנ"ב ס"ק ב) שאם נכנס לדרך שמצויים בו ממונים רעים שמחפשים עלילות על אנשים, כשיוצא מהעיר יש לומר 'מודה אני לפניך שהוצאתי וגו' וכשם שהוצאתי כן תולכני לשלום וגו', עד סוף תפילת הדרך, והעיר במשנ"ב שם (ס"ק ג) ששם משמע שאומרה מיד ביציאתו מהעיר, והרי כאן מבואר שאין לאומרה עד שהחזיק בדרך, ותיירץ שכיון שמיד שיוצא מהעיר צריך לומר הודאה, אומר אז גם את תפילת הדרך שכלולה בה. ובשה"צ שם (ס"ק ו) הוסיף על פי המבואר כאן, שכיון שכבר נמצא בדרך יכול לאומרה אף שהוא עדיין בעיר.

[משנ"ב ס"ק ל]

אינו מקום סגנה מן הסתם⁽³⁴⁾ וכו', אִזּוּ יֵשׁ לְבָרֵךְ תְּפִלַּת הַדֶּרֶךְ בְּכָל גְּוָנֵי⁽³⁵⁾ וכו', אִם הַנוֹסֵעַ עַל מַסְלַת הַבְּרֶגֶל יֵשׁ לוֹ לְבָרֵךְ תְּפִלַּת הַדֶּרֶךְ⁽³⁶⁾.

(34) ובנסיעה בין תל אביב לירושלים, דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפלה פכ"א ס"ג) שאין לברך, שהרי צריך להיות מקום של שתי פרסאות בלי ישוב, ועוד, שכיון שלאורך כל הדרך מצויים כלי רכב, נחשבים כולם כשיררה אחת, ונמצא שעדיין לא יצאו כל בני השירה את העיר, אולם באותם מקומות שיש רק

ישוב ערבי, הואיל ועת אויבים הם, יש לראותו כלא מיושב (וראה בהערה הבאה). והוסיפו בשם הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה שם אורחות הלכה הע' 11), שהגרא"מ שך אמר לו שגם הגרי"ז מבריסק נהג שלא לברך בנסיעה כזו, אולם הגרא"מ שך נהג לברך ולהסמיכה לברכת אשר יצר, וכן לדעת החזו"א יכול לברך בנסיעה כזו, וכפי שיבואר טעמו בהערה הבאה.

(35) ולכן הורה החזו"א (ארחות רבנו ח"א אות רח) וכן הורה הגרי"נ קרליץ (חוט שני ריבית קובץ ענינים עמ' קמו) שגם בנסיעה מעיר לעיר ויש לאורך הדרך בתים, מ"מ יכול לומר תפילת הדרך מחשש לתאונות דרכים.

ולומר בתוך העיר מחשש לתאונות דרכים, הורה הגרי"נ קרליץ (שם) שאף לדעת החזו"א אינו מברך, שעיקר התקנה היא לברך בדרך, ודרך נקראת דוקא כשיוצא מעיר לעיר. והוסיף, שערים המחוברות זו לזו יתכן שנחשבות כעיר אחת, ולא צריך לומר.

והגר"ח קניבסקי (דעת נוטה עמ' שצז, אעלה בתמר עמ' כה, ודולה ומשקה עמ' עב) כתב בשם החזו"א, שאף מעיר לעיר המחוברות בבתים יכול לומר תפילת הדרך בברכה, שהרי אם הוא מקום סכנה גם בנסיעה בתוך העיר יכול לאומרה, וכמו שמבואר במשנ"ב כאן, וכל הנסיעות של היום נקראות הן בחזקת סכנה, אך אינו חובה.

ודעת הגרש"ז אויערבך (אשי ישראל פ"ג הע' כד) שתפילת הדרך תיקנו רק מחמת ליסטים וחיות רעות ולא מחשש תאונות דרכים, אך במקומות סכנה כשטחי ערבים וכדו', יכול לברך, ויתכן שאפילו בתוך העיר. והוסיף, שבמקומות שכבר מברכים, אפשר להוסיף גם מפני תאונות דרכים, וכדלעיל.

ואם אמר תפילת הדרך בלי ברכה, ותוך כדי הנסיעה התברר לו שבדרך זו אפשר לומר תפילת הדרך בברכה, כתב הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל שם הע' כב) שלכאורה יכול לחזור ולומר תפילת הדרך בברכה.

(36) הדנוסע במטוס, דעת הגרי"י קמנצקי (אמת ליעקב הע' 139) שיאמר תפילת הדרך כשמתחיל המטוס לנסוע במהירות על מסלול ההמראה, והגרש"ז אויערבך הורה (משנ"ב ביצחק יקרא הליכות שלמה תפלה פכ"א ס"ד) שיברך כשמתרומם המטוס לגובה כזה שאם יפול ממנו סכנה היא.

ואם לא בירך וזכור כשכבר קרוב המטוס לנחיתה, כתב הגר"ח קניבסקי (דולה ומשקה עמ' עד) שבדיעבד יכול לברך גם בתוך הפרסה הקרובה לעיר שאליה מגיע, שנחשב עדיין כמקום סכנה.

[משנ"ב ס"ק לג]

תוף פְּרָסָה⁽³⁷⁾.

(37) ושיעור פרסה זה, כתב הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל פ"ג הע' כו) שמודדים מהבית הראשון של העיר שאליה מגיע, ולא מוספים לעיר שאליה מגיע עוד שבעים אמה כשם שמשערים ביציאתו מהעיר לדרך.

[ביה"ל ד"ה ואין לאמרה]

שאין עיר קרובה בצד דרך נסיעתו בתוף פְּרָסָה⁽³⁸⁾.

(38) וכשנוסע יותר מפרסה בדרך שיש בה סיבובים וכל הסיבובים הם בתוך שיעור פרסה ממקום לינתו, כתב הא"א (בוטשאטש, ס"ז) שיכול לברך, שהרי נוסע פרסה, מאידך, בשו"ת בצל החכמה (ח"ה סי' סח) כתב שהוא בכלל ספק הביה"ל, ולכן באופן זה יאמר תפילת הדרך בלי חתימת הברכה.

מילואים הלכות תפילה סימן קי המשך מעמוד קודם

וכתב לעיל (סי' מז ס"ק יא) שיש אומרים שלברכה קצרה אי אפשר להסמיך ברכה אחרת. [וראה בהגהות חתם סופר שלא מועיל להסמיכה לברכה הראשונה שלפני האכילה, כיון שהאכילה נחשבת הפסק, אך דעת המשגיב לקמן (סי' רט ס"ק ח) שאכילה אינה הפסק]. ואף שגם ברכת בורא נפשות אינה חותמת בברוך, צריך לומר שהטעם שאי אפשר להסמיך לברכה שאינה חותמת בברוך הוא משום שהכל נראה כברכה אחת, אבל 'בורא נפשות' כיון שמסיים בה 'ברוך חי העולמים', שוב אין זה נראה כברכה אחת (שיח הלכה אות טו).

[שעה"צ ס"ק כח]

מגן אבקהם ואלה נבה וש"א, דלא כט"ז⁽²⁵⁾.

25 אמנם במשגיב להלן (ס"ק כט) כתב שבדיעבד יש לסמוך על הט"ז.

[משגיב ס"ק כח]

כגון שיאכל או ישתה דבר ויברך ברכה אחרונה⁽²⁶⁾.

26 ומשמע שלא מועיל להסמיכה לברכה ראשונה שלפני האוכל, כיון שברכה ראשונה נחשבת לברכה קצרה [כיון שאינה חותמת בברוך].

הלכות תפילה סימן קיא המשך מעמוד 278

ואם טעה באמצע התפילה בדבר שמחמתו צריך לחזור לראש התפילה, כתב לקמן (סי' קיד ס"ק כא) שאין צריך לומר שנית 'ה' שפתי' וגו', כיון שעדיין לא הסתלק מהתפילה. אך אם כבר סיים את התפילה, כתבו בשו"ת אגרות משה (איו"ח ח"ה סי' כד אות ח) והגר"ח קניבסקי (אשי ישראל בסוף הספר תשובה קסט) שצריך לומר שנית 'ה' שפתי' וגו', מאידך, השערי תשובה (סי' תכב ס"ק ד) כתב שגם באופן זה אין צריך לומר שנית 'ה' שפתי' וגו'.

4 ולכן אם התחיל לומר 'ה' שפתי' וגו', כתב לעיל (סי' סו ס"ק לה) שלא יענה אמן על ברכת 'גאל ישראל' ששומע מהש"ך, ואפילו לדעת הרמ"א (כאן, ושם ס"ז) הסובר שקודם שהתחיל 'ה' שפתי' וגו' מותר לענות אמן.

[משגיב ס"ק ב]

וְאֶפְלוּ בְּשֵׁהִיָּה בְּעֵלְמָא⁽⁵⁾ יוֹתֵר מְכַדֵּי דְבוּר יֵשׁ לְזַהֵר לְכַתְּמָלָה⁽⁶⁾ וְכוּ', כְּדֵי שְׂאֵילַת תְּלִמִיד לְרַב⁽⁷⁾.

5 וגם להרהר בדברי תורה, כתב האדר"ת (עובר אורח) בשם ספר אדני פז, שאסור בין גאולה לתפילה.

6 והשלש פסיעות שפוסעים קודם תפילת שמונה עשרה (כמו שכתב השו"ע לעיל סי' צה ס"א), כתב התהלה לדוד (ס"ק א) שאין נחשבות להפסק, כיון שהן לצורך התפילה, והקצושי"ע (סי' יח ס"ב) כתב שאת השלש פסיעות לאחריו יעשה לפני שמסיים את ברכת גאל ישראל, ולאחר שסיים את הברכה יחזור לפניו שלש פסיעות.

7 בשיעור תוך כדי דיבור, כתב לקמן (סי' קכד ס"ק לד) שיש אומרים שהוא בכדי שיאמר שלש תיבות ויש אומרים שהוא בכדי אמירת ארבע תיבות, ולהלכה כתב (סי' תפו ס"ק ד ובשעה"צ שם ס"ק ג, וכן בס"י רו ס"ק יב ובשעה"צ שם ס"ק י ובס"י תקפב ס"ק ז) ששיעורו שלש תיבות, ולקמן (סי' רסו ס"ק ט) כתב ששיעורו ארבע תיבות. והורה הגר"ח קניבסקי (שער העין תשובה לג) שהעיקר הוא ששיעורו שלש תיבות, מאחר שכן סתם המשגיב בשני מקומות ומאחר שבשעה"צ (סי' תפו שם) תמה על הפמ"ג שכתב ששיעורו ארבע תיבות, והביא שכן פסק הרמב"ם וכן דעת רוב האחרונים ששיעורו שלש תיבות. ומה שכתב לקמן (סי' רסו ס"ק ט) ששיעורו ארבע תיבות, ביאר השיח הלכה (ח"ב סי' קיח אות ג) ששם מדובר לענין מי ששכח בשבת ואמר 'שומר עמו ישראל לעד' במקום 'הפורש סוכת שלום', שהדין הוא שגם אם לא יתקן דיבורו מ"מ יצא ידי חובה, ואם כן אינו מפסיק שום דבר גם אם מתקן תוך כדי שיעור אמירת ארבע תיבות, ואדרבה מרויח שתיקן דיבורו לפי הדעות שהשיעור הוא בכדי אמירת ארבע תיבות.

[משגיב ס"ק ג]

דְּקָדִישׁ וְקָדְשָׁה אֵין לְעִנּוּת⁽⁸⁾, וְקָדְלֵי לְבָבֵי קְסִימֵן סוּ סְעִיף טו⁽⁹⁾.

8 ולשתוק ולשמוע קדיש וקדושה, כתב התהלה לדוד (ס"ק א)

[משגיב ס"ק לה]

מִי שִׁיּוֹשֵׁב לְלִמּוֹד בִּיחִידוּת⁽³⁹⁾ וְכוּ', שְׁלֵא יִשְׁמַח בְּתַקְלָתָם⁽⁴⁰⁾.

39 וגם אם אינו יודע ללמוד בעצמו רק שומע מאחר שלומד, כתב האורח נאמן (ס"ק לב) שיש לומר תפילה זו, שמ"מ נקרא מיושבי בית המדרש.

40 והעיר הגרי"ש אלישיב (שיעורי מרן הגרי"ש אלישיב ברכות כח, ב), שרואים כאן את העומק בדקדוק המידות, עד כדי כך שאפילו גדולים כרבי נחוניא חששו שיכשלו בזה, וצריך כל אחד להתפלל ולחוש לעצמו שלא תהיה לו נגיעה במכשול זה.

[משגיב ס"ק לו]

וְאֶלֶּה שְׁפֵי תְּפִלוֹת חוֹבָה⁽⁴¹⁾.

41 וגם בשבת, כתב הגר"ח קניבסקי (דולה ומשקה עמ' עח) שיש לאומרה.

[משגיב ס"ק לו]

צָרִיךְ לִזְמַר בֵּן כְּבֵל עָרְב אֲחֵר גְּמַר לְמוֹדוּ⁽⁴²⁾.

42 וכשמפסיק מלימודו במשך היום על מנת לחזור ללמוד לאחר מכן, כתבו האורח נאמן (ס"ק לה) והגר"ח קניבסקי (דולה ומשקה עמ' עז) שאין צריך לאומרה אלא בסוף היום, לאחר גמר הלימוד. אך אם אינו לומד כל היום, כתב הכף החיים (ס"ק ס) שיאמר אותה אחרי שסיים את לימודו היום, וגם אם יחזור אחר כך ללמוד, כתב הגר"ח קניבסקי (שם עמ' עח) שמ"מ את התפילה שלפני הלימוד אין צריך לומר שנית.

סימן קיא

דין סמיכת גאולה לתפילה

[משגיב ס"ק א]

מִתַּר לִזְמַר פְּסוּקִים קְדָם⁽¹⁾ 'ה' שְׁפֵתֵי תַפְתַּח⁽²⁾ וְכוּ', דְּפָסוּק זֶה מְקַלֵּל תְּפִלָּה הוּא⁽³⁾ וְכוּ', אֵין לְהַפְסִיק בֵּינוֹ לְתַפְלַת שְׁמוֹנֵה־עֶשְׂרֵה⁽⁴⁾.

1 ונהגה בזה כמו שכתב הטור (כאן) בשם יש אומרים, שקודם מנחה ומוסף אומרים את הפסוק 'כי שם ה' אקרא'.

2 וכן אם טעה בתפילת שחרית או ערבית בדבר שמחמתו צריך לחזור ולהתפלל שנית וכבר סיים את תפילתו, ועליו לומר שנית 'ה' שפתי' וגו' וכדלהלן, כתב הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל פכ"ג הע' נט) שיכול לומר גם 'כי שם ה' אקרא'.

3 ובטעם הדבר כתב הלבוש (ס"א), שאומרים פסוק זה מפני שבו אנו מתפללים שיפתח ה' יתברך את שפתינו כדי שנוכל להגיד תהילותיו בכוונה, ולכן הוא חלק מהתפילה.